

Dones a la mili? No gràcies

MONTSERRAT MINOBIS

Ja sé que no es tracta exactament d'això; però, per si de cas, que quedi clar que les dones no volem ser moneda de canvi davant d'una situació que el govern espanyol no sap o no pot resoldre: la insubmissió. La notícia apareguda als mitjans de comunicació la setmana passada en què es deia que el govern estava estudiant la possibilitat de crear un servei civil alternatiu a la mili i obligatori per a les dones va fer saltar els dispositius d'alarma entre les dones.

Molt especialment al col·lectiu Lobby de Dones de Barcelona, que, en un comunicat, hi expressava la seva disconformitat. Cal no oblidar que tota una generació de dones ja vam haver de patir un servei social obligatori sense el qual no ens era permès fer absolutament res. El record de la dictadura franquista i el de la Sección Femenina és massa recent per no sentir alarma davant projectes com el filtrat i que no prenen altra cosa que, per arreglar un conflicte seriós o creixent, involucrar-hi altres elements o col·lectius. El que té més gràcia (així en cursiva) és pensar o considerar que la igualtat passa per fer complir un servei civil a tothom: homes i dones. La igualtat neix i

passa per l'estricta compliment de les lleis que suposen la no discriminació entre els dos sexes a partir de la consideració que tant els homes com les dones som persones i que, com a tals, les lleis no estableixen cap tipus de diferència. La igualtat no passa per fer complir un servei civil a tothom, sinó per l'exercici de la llibertat, i en aquest pla de llibertats és on la dona decideix seguir el camí que ella vol.

És clar que mentre els homes no comparteixin i assumeixin amb responsabilitat paritària l'enorme tasca social que les dones històricament, culturalment i estadísticament encara suporten no es pot parlar d'igualtat en un servei civil substitutori. Caldria començar per repartir altres tasques socials que resulten més gratificants i que, encara, són privilegi del sexe masculí.

Si totes aquestes circumstàncies, doncs, no queden alterades o modificades des d'una estricta punt d'igualtat, sembla absurd plantejar un servei civil substitutori en pla d'igualtat per als homes i les dones. Aquest servei civil alternatiu a la mili dels homes no faria altra cosa que crear un altre col·lectiu *insubmissis*: el de les dones.

Mèxic insurgent

FERMÍN BOCOS

Amb aquest mateix títol, *Mèxic insurgent*, devem a l'extraordinària ploma de John Reed (un dels grans periodistes nord-americans d'aquest segle) un relat entregat a la causa de la revolució que va tenir lloc a Mèxic el 1910. Amb ulls quasi de guionista de Hollywood, Reed va retratar com ningú els líders de la convulsa societat mexicana en permanent guerra civil i social: el general Urbina, Venustiano Carranza, Obregón i, sobretot, Pancho Villa. D'aquest cabdill mexicà que s'ha convertit en el prototipus bigotut del revolucionari dotat d'una valentia que frega la temeritat, orfe d'estudis però ben equipat d'intuïció i sentit comú, el cine n'ha pres les senyes d'identitat per crear un clíxe que ja forma part, com aquell qui diu, del paisatge.

Un paisatge al qual la televisió —al capdavant parenta del cine— no es pot substraure, com hem pogut comprovar aquests primers dies de l'any després de veure alguns programes improvisats arran dels esdeveniments desencadenats a Chiapas (sud de Mèxic) després de la presa d'alguns nuclis de població per les forces del denominat Exèrcit Zapatista d'Alliberament Nacional. La rebel·lió camperola ha estat presentada per les grans cadenes de televisió com un episodi sense sorpreses. La *naturalitat* amb què els comentaristes de la CNN i fins i tot algunes televisions espanyoles es referien a la incursió d'una guerrilla —tècnicament desconeguda fins al passat 1 de gener— és, crec, el resultat d'aquesta estranya barreja de realitat i ficció a què ens ha portat l'auge dels mitjans àudio-visuals de comunicació.

John Reed no va esmentar mai en les seves romàntiques cròniques cap fet d'armes succeït a Chiapas durant les jornades revolucionàries que es van iniciar el 1910, després de la firma del denominat Pacto de San Luis que va agrupar als dirigents més destacats de l'oposició (Madero, Zapata i Orozco), per la senzilla raó que a Chiapas, a diferència de la resta del país, la revolució de 1910-17 no va triomfar. Això no obstant, aquest detall no ha estat tingut en compte per la improvisació d'aquests dies i el clíxe ha funcionat: el nom

En el món de la televisió, diu l'articulista, es fa difícil discernir entre els fets històrics reals i la recreació duta a terme pel cine o per la mateixa televisió. Així, per exemple, els esdeveniments recents de Chiapas han fet sorgir tot un bagatge de paraules i imatges televisives més deutores del tòpic encunyat per Hollywood sobre Mèxic que no pas d'un testimoni periodístic directe de la revolta

triat pels sublevats —Exèrcit Zapatista— ha donat peu a la immediata posada en circulació d'un considerable bagatge de paraules i imatges preses no tant del testimoni periodístic dels enfrontaments armats a la zona com del tòpic sobre Mèxic encunyat per Hollywood. L'estètica de l'Elia Kazan que va immortalitzar Emiliano Zapata darrere l'aspecte sempre inquietant de Marlon Brando impregna moltes de les presentacions televisives d'aquests dies, arran de la matança que està perpetrant l'exèrcit regular mexicà contra les partides de guerrillers de la regió maia veïna a la frontera amb Guatemala.

Chiapas és un Estat de forta tradició combativa, matiner com pocs en la lluita contra la consolidada dominació espanyola després de la conquesta. Ja el 1524, la imposició de tribut als *encomendados* de la vila de Huatzacualco va donar peu a una sublevació que va costar vides i mesos per sufocar-la. Els espanyols van haver d'enfrontar-se als indis *chiapanecos*, que es van fer forts a Socton. Per derrotar-los

—conten els historiadors mexicans de l'època— van comptar amb el suport d'altres indígenes, als quals els esmentats indis robaven les collites. Els espanyols, després de derrotar els *chiapanecos*, van crear una nova *encomienda* i després van sotmetre els pobles Sinatlan, Simatlan i Chamula. El 1712 va ser la població tzeltal que va encapçal·lar la rebel·lió; el 1868 es va iniciar altre cop la sublevació a Chamula, des de sempre fortament enfrontada a la comunitat *ladina* (mestissos) de San Cristóbal de las Casas. Aquesta violència va ser l'origen d'un moviment que va arribar a redactar un manifest en què —cito textualment— es promet als indis tzotziles "que les terres els pertanyerán... sense ningú que els mani ni els exigeixi l'impost". El juny del 1869, un exèrcit de 6.000 indis va ser vençut i definitivament esclafat al cap d'un any, després de la batalla de Sisín. Però aquella lluita va sonar a Mèxic capital i el congrés es va veure obligat a votar un ajut de 3.000 pesos per a Chiapas...

Un segle i mig després els noms tornen a ser els mateixos i les causes de la sublevació idèntiques: desigualtat de la població índia respecte a la resta dels mexicans; racisme; espoliació de terres; condicions de treball inhumans (és freqüent, encara, la servitud per deutes, en haver rebut el jornal anticipadament); corrupció política i ineficàcia administrativa; marginació cultural. Falta, en suma, del més mínim respecte a la dignitat dels pobles i de la gent.

Tot això és als llibres d'història, en la paraula dels estudiosos, fins i tot als arxius dels diaris. Però un diari que no arriba —o ho fa de manera precària— a les redaccions de les modernes estacions de televisió. Allí l'ordinador ha depurat tant la selecció d'idees i coses que s'ha quedat amb el clíxe i, en el marc d'aquest, amb el més tòpic. Al periodista de la nova generació segurament li comença a resultar difícil discernir entre la història —els fets ocorreguts realment— i la seva recreació per al cine o les sèries de televisió —la ficció que l'acompanya des de la seva més tendra infància i de manera inconscient l'empeny a

veure Neró amb els trets de Peter Ustinov, Peter O'Toole com el coronel Lawrence i Yul Brinner amb la cara del ja esmentat Pancho Villa.

El resultat d'aquesta pertorbadora esquizofrènia venial no és altre que la imprecisió, el llenguatge visual inductor de falses concepcions dels processos polítics i socials. Com a tendència, inquietant.

Mèxic és un país que engloba diferents nacions segregades; l'origen del problema actual i de tots els que caracteritzen el seu incert present és de naturalesa política, i aquesta neix del caràcter monolític de la distribució del poder, es reflecteix en una ininterrompuda repressió i desemboca en pràctiques administratives de naturalesa corrupta i freqüència quotidiana. Mèxic és una democràcia teòrica i una dictadura pràctica. Aquestes ominoses senyes polítiques d'identitat són comunament tingudes per certes pels analistes i observadors de la vida social i política d'aquest brau país. Són visibles fins i tot als ulls del simple turista —i es compten per milions els que any rere any visiten Mèxic—, tothom ha sentit a parlar de la *morrida* o *coima*; dels excessos de la policia; de les facilitats de què gaudeix el narcotràfic; dels enriquiments desmesurats d'una minoria i de l'extrema pobresa de grans masses de població; tothom sap que des del 1945 el PRI (Partit Revolucionari Institucional, abans denominat Partit Revolucionari Mexicà) és el partit oficial que a la pràctica opera com a partit únic; tothom sap, abans fins i tot de celebrar-se les eleccions, el nom del pròxim president de Mèxic...

Totes aquestes coses se saben, però s'han de llegir als diaris. La televisió les ignora, es mou per altres paràmetres. Per a la televisió és molt més senzill —i menys compromès— explicar pel·lícules. Per exemple, la d'un *Mèxic insurgent* de canana, *corrido* i dinamita que no reflecteix gens, o molt poc, els orígens i les raons de la insurrecció camperola de les desesperades poblacions *chamula* de Chiapas.

Fermín Bocos és periodista
(Trad. Clara Sandaran)